

ČSSD a extremistické strany

Jiří Pehe

Neformální aliance demokratických stran v parlamentu, jejíž zárodek se utvořil při nedávné schůzce Václava Klause a Miloše Zemana, by mohla znamenat určitý zlom v české politice a jisté přeskupení dělicích čar v politickém spektru. Až dosud se sociální demokracie pokoušela hrát svou opoziční roli tak, že do jisté míry spolupráčila na komunisty a republikány. Chtěl-li Miloš Zeman vystupovat jako lídr většinové opozice, v podstatě mu nic jiného nezbyvalo - uvažoval-li striktně takticky. Jeho jisté spolupráčení se na obě extremistické strany bylo sice odsuzováno těmi, kteří tuto taktiku nahlíželi prizmatem politické slušnosti či morálky, ale u Zemana v druhé polovině minulého roku vždy znovu vítězila hlediska čistě taktická. Bez komunistů a republikánů by byl jen šéfem druhé největší politické strany; s jejich tichou podporou byl šéfem celé opozice a hlavním protihráčem vládní koalice.

Tuto hru bylo možné praktikovat částečně proto, že republikáni i komunisté se po volbách drželi alespoň základních pravidel demokratického chování. Bylo možné argumentovat, že sice zastávají názory, s nimiž se žádný demokrat nemůže ztotožnit, ale že to jsou koneckonců strany demokraticky zvolené.

Tato neformální opoziční fronta měla ovšem devastující účinky na českou politiku a na samotnou ČSSD. Částečně díky této alianci se po volbách rychle rozplizly čáry mezi konstruktivní a destruktivní opozicí. Přímé i nepřímé úlitby, které Zeman musel svým extremistickým spojencům činit, korumpovaly politicky nejenom jeho samého, ale i jeho stranu. Opozice „za každou cenu“, praktikovaná Zemanem, by byla

znepokojující a kontraproduktivní, i kdyby se ČSSD nemusela spoléhat na extremistické strany. Ve spojení s nimi se změnila v nekultivovanou konfrontaci.

Není divu, že menšinová vládní koalice - nemající dostatečnou zkušenost se silnou a konfrontační opozicí - začala ztrácet nervy. Zbytek známe. To, co ještě zbývalo z politické kultury na obou stranách politického středu, vzalo po červnu minulého roku rychle za své.

Hlavním tématem schůzky Klause se Zemanem bylo omezení destrukce extremistů jak ve sněmovně tak mimo ni. To se ovšem ze strany Zemana rovná vyhlášení války jeho až dosud neformálním spojencům.

Politické ovzduší dodnes připomíná oblak jedovatého plynu, v němž konstruktivní ideje a činy zajdou udušením ještě před tím, než mají šanci spatřit světlo světa. Pohyb společnosti směrem dopředu se změnil v pohyb v kruhu, v němž se to hemží politickými ptákovinami, použijeme-li příměru prezidenta Václava Havla.

Chování obou extremistických stran okolo česko-německé deklarace a některé další činy republikánů začaly ale před několika týdny měnit parametry únosnosti třeba i neformální spolupráce ČSSD s těmito stranami. Bylo jasné, že cokoliv jiné-

ho nežli jasné odmítnutí česko-německé deklarace poslanci ČSSD popudí obě extremistické strany a naruší neformální opoziční alianci. Zeman signalizoval už v prosinci, že spolupráce s nimi má své meze, když prohlásil, že chce raději usilovat o republikánské a komunistické voliče. Jinými slovy: v několika posledních týdnech se stalo zřejmým, že třeba i nepřímá asociace sociálních demokratů se stranami, které svým chováním začaly útočit na samy principy demokratické hry, by mohlo mít pro ČSSD katastrofální důsledky. Poslední průzkumy veřejného mínění koneckonců již naznačují propad popularity ČSSD.

Hlavním tématem schůzky Klause se Zemanem bylo omezení destruktivního chování extremistických stran jak ve sněmovně, tak mimo ni. To se ovšem ze strany Zemana rovná vyhlášení války jeho až dosud neformálním spojencům. Dělicí čára mezi ČSSD a extremistickými stranami se touto schůzkou zaostřila. Obecné vzednutí nevole proti extremistům, jehož součástí je nyní i ČSSD, bude mít na politiku jako takovou určitý očištný vliv. Bude mít vliv i na postavení Zemana v jeho vlastní straně. Je samozřejmě možné, že ČSSD se SPR-RSČ a KSČM opět najde společnou půdu při jednotlivých hlasováních, ale princip programové opoziční spolupráce je narušen. Jakékoliv taktické přesahy Zemana směrem k extremistickým stranám budou ve světle posledních událostí i v ČSSD vnímány jako politicky kontraproduktivní a nemorální. ČSSD se tak stává stranou, která si musí především ujasnit, co reprezentuje coby středolevá demokratická opoziční síla. Je též možné, že větší odstup ČSSD od extremistických stran projasní politický diskurs a vyústí do jistého „odplevelení“ hlavního proudu české politiky.

Zdá se, že v podobě obranné reakce demokratických sil, k nimž se přidali i Zemanovi sociální demokraté, na excesy extremistů v poslední době se skončilo období propadu české politiky až na samé dno.

Jiří Pehe (1955).

Abolvoval práva na UK v Praze, další studia na Kolumbijské univerzitě v New Yorku. Nyní vedoucí oddělení analýzy v Open Media Research Institute, americkém výzkumném ústavu sídlícím v Praze.

